

Gedankenmusik

uit het toneelstuk *Kwartetten* (1999) voor vier acteurs en strijkkwartet van Elmer Schönberger

'Weet je waar ik soms naar verlang? Om alles in een of twee minuten samen te vatten. Twee minuten Bach of twee minuten Stravinsky. Twee minuten Beethoven, ook goed. Desnoods elke maand of elke week twee andere minuten, als het maar de goede minuten zijn. Twee minuten Cage, prima. Twee minuten waarin alles samenkomt.

Alles! Het heelal, een oud buskaartje, het zwarte gat, God, de dood van God. Alles in de vorm van trillende lucht. Van geluid. Raadselachtig geluid van een nauwkeurigheid die geen enkel ander menselijk handelen kent.

Noem mij één ding nauwkeuriger dan muziek. Zo onuitsprekelijk nauwkeurig en tegelijkertijd zo abstract.

Ik heb een oude violist gekend met een passie voor wiskunde. Het enige wat hem buiten muziek kon ontroeren was de elegante oplossing van een wiskundig vraagstuk. Zuivere wiskunde, zuivere klanken.

Wij hebben ook met wiskundige problemen te maken. Onze wiskundige problemen zijn stemvoeringen, contrapuntische verwickelingen, akkoorden. Onze akkoorden lossen op. Dacht je dat dat voor niets zo heette? Oplossen? Is er in poëzie iets dat oplost? Nee. Lossen penselen iets op? Nee. Alleen in muziek wordt opgelost.

Muziek is het oplossen van problemen die geen enkele andere betekenis hebben dan opgelost te worden.

Het is het naspelen van een schaakpartij. Er is geen wisselwerking. Ik speel, wij spelen, maar er is niemand die iets terugspeelt. Alleen componisten reageren met muziek op elkaar. Eerst schrijft Beethoven een symfonie en dan schrijft Brahms een symfonie terug.

Partijen naspelen, dat is het enige wat we kunnen.

En genieten dat we ervan doen. Niets opwindender dan als kwartet, met zijn vieren, kruip-door-sluip-door, volgens een waterdichte routebeschrijving te dolen door een labrynt van melodieuze en akkoorden, in de zekerheid dat er aan het einde van de tunnel licht gloort.

Je weet dat je zult aankomen, dat je het licht zult zien, want het parcours is noot voor noot uitgestippeld. En je weet ook: dat licht, dat is natuurlijk niets. Dat is gewoon licht, net als elk ander licht. Hetzelfde licht dat aan het einde van n'importe welke tunnel gloort.

Het slotakkoord. Altijd weer hetzelfde slotakkoord. Je doet het voor het slotakkoord. Maar alle slotakkoorden zijn hetzelfde. En tegelijkertijd is elk slotakkoord alleen dat ene slotakkoord. Want in elk slotakkoord ligt de herinnering aan één enkel stuk besloten.

Aan het stuk waarvan het slotakkoord dus slotakkoord is.

Intussen draagt zo'n slotakkoord natuurlijk ook weer de herinnering aan alle andere muziek met zich mee. Het slotakkoord is het verdwijnpunt van de muziekgeschiedenis. Alle lijnen, alle muzikale gedachten, alle motieven, alle thema's moeten door dat punt.

Achter de spiegel. Waar muziek even transparant als wiskunde is. Even abstract ook. Alleen maar zichzelf. Hoogstens echo van weer andere klanken die ook alleen maar zichzelf zijn. Ver voorbij de maker. Ver voorbij expressie. Ver voorbij gevoel.

Misschien moet muziek helemaal niet klinken. Moet ze alleen geklonken hebben.

Moet muziek alleen herinnerd worden. Moeizaam gereconstrueerd als een Minoïsche vaas uit een handvol scherven.

Gedankenmusik.¹